„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у злату)
на годину 32 дин. на пола године 16 дин. на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч

лист целокупне српске народне слободоумне странке.

БРОЈ 71. У Новом Саду у недељу 8. маја 1888. ГОДИНА XXIII.

ГЕРМАНОВА ПРОСЛАВА.

11. маја, на дан словенских апостола Ћирила и Метода, отпочеће у Карловцима Германова прослава.

У целом словенском православном свету био је само један једини човек, који се одупр'о томе, да се пре три године, 11. маја прослави хиљадугодишњица Ћирила и Метода. Данас тај човек држи о себи, да је достојан, да се 11. маја прослави 40-годишњица његовог калуђеровања. Сравните то двоје, и вами ће постати јасно много што шта, а нарочито — скромност Германова.

Ето нам дакле из патријаршеског двора дозвола, да 11. маја палимо прангије, звонимо звона, држимо службу; но разуме се не у славу имендана Ћирила и Метода него у славу — Германа.

Ако икада, а оно данас има српски народ прилике увидети, је су ли „канони“ или самовоља пречили службу пре три године на дан 11. маја.

Но да не говоримо о том. Зар је нужно надугачко доказивати да је н. пр. сатана црн; зар је нужно говорити нашироко о оном, што је очигледно. Ми у нашем данашњем чланку хоћемо да додирнемо друго питање.

Наш народ се пре три године није ни мало осврнао на Германове ћефове, те је на дому и у цркви достојно прославио хиљадугодишњицу својих словенских апостола. Имао је и право. И ми искрено велимо, да разумемо и то, кад Јота Грујић, Милан Димитријевић, Ђура плем. Ђурковић и сви Германови верни, славе четрдесетогодишњицу онога, који их је водио, и који је по души и начелу онакав, као и они. Ту се нема замерити.

Али шта да речемо на најновији закључак „српског клуба?“ Владина странка тројединчког сабора закључила је, да изађе нарочиту депутацију, која ће честитати Герману четрдесетогодишњицу, као свом члану. „Српски клуб“ је одмах за тим под председништвом Васе Ђурђевића донео истоветан закључак.

„Српски Дневник“ забележио је по дужности ту вест, та и како не би, кад је „српски клуб“ донео тај закључак у истој седници, у којој је Стева Вацки предложио, да се личностима који су оснивачи „Српског Дневника“ изрази у записнику захвалност и признање.

Дакле тако брзо! Не стоји до душе у програму светковине, али ето видимо, где ће „српски клуб“ на дан те светковине бацити са себе образину, те ће у скрушености и „покајанију“ пасти пред ноге Германове . . . Боже сачувај да ми имамо што против тога! Ми смо по нашој „демагошкој природи,“ а „нападајући на све наше угледне људе,“ одавна били на чисто са нашим нотабилитетима. И данас се можемо само радовати, што господа излазе отворено с бојом на среду, да се нико више у њих не посумња . . .

Сирота четврта тачка кикиндског програма! У њој пише: „отклоњење наших автономних повреда“, а господа, која се хвале по „Дневнику“, да су присталице „кикиндског програма“, спремају се, да иду и пољубе у руку онога, који је жива повреда наше автономије; спремају се, да честитају ономе, који сваком у брк вели, да је противник наше автономије; спремају се, да прославе онога, који иде отворено за тим, да уништи и последњи траг наше автономије.

„Народна странка“ тројединчког сабора, у коју странку спадају сви чланови српског клуба, славиће Германа као свога члана. То је закључком изречено! Васа Ђурђевић и Герман, чланови једне странке. Изашли смо дакле на чистину.

Ето нам дакле најновији плод политике опортунитета. Ђурковић, онај презрени Ђурковић победио је. Он је мудрог Васу Ђурђевића и све остале довео тамо, где је он био већ пре десет и више година, довео их до — Германа.

Герман може донекле ликовати! Као што је папа Григорије VII. дочекао, да му оде Хенрих IV. на поклоњење у Каносу, тако је и Герман дочекао, да му долази „српски клуб“ на — честитање. И како ли ће тек бити у души Германовој, кад види Васу Ђурђевића, где савија пред њим колена, те му изговори очаравајући поздрав? Сигурно ће помислити о себи, да није онако опак, као што га представљаху, јер какви би тек морали они бити, који га негда ружаху, а сад му се — клањају. Ох браћо, небраћо, знате ли ви шта чините?!

Но немамо нужде кукати. На својој прослави неће Герман видети народ; уз њега неће бити срце народно. А шта ће бити са нашим „мудрим политичарима“, који покренуше политику опортунитета, то смо ми знали и давно прорекли . . .

Но проћи ће и та слава. Проћи ће ларма и параде, а стање ће остати какво је и било. Народ наш стајаће непомично уз своју автономију, а оне тешкоће по Германа остаће и даље. За његове смерове не могу цветати руже, и дај боже здравља, Герман се неће одржати на свом месту. Његов је положај подривен, а ако „српски клуб“ мисли, да ће са својом честитком и прелазом у Германов табор, поколебати народ, те можда идућих избора створити Герману већину — он ће се преварити. Ако баш и дође до тог последњег покушаја, имаћете прилике видети господо како ће испасти. Народ ће наш поћи у ту уставну борбу непоколебивом снагом, свестан онога, зашто се бори, и победиће и вас и вашег „члана“ Германа. А донде славите један другог до миле воље; ми смо задовољни, што је цео народ добио прилику, да вам загледа у белану ока. А то је много, више нег што ви мислите. —ша.

До Солуна.

Ово ће дана пројурити први железнички влак из Беча у — Солун. Прећи ће Србију; проћиће мимо Косова и Скопља . . . изаћи ће на море.

„Славан“ ће то бити дан! Исток је сад везан, и ако не гвозденим ланцем, а оно гвозденим путем за запад; од сад ће бити један другоме ближи. Трговачки свет се радује; радује се Србија, јер њена железница има везе, има излаза на море.

Запад се више радује него исток. На западу је трговина и индустрија развијена; на западу су груписани капитали; на западу су се спремили да свом вештином и препреденошћу ступе у борбу са неразвијеним, невештим, неорганизованим истоком. Сва је прилика, куда год пројури на истоку железница оставиће за кратко време за собом лево и десно сиротињу, јад и поквареност.

Железо је опасно! Опасна је данас и железница. Ко нема снаге, знања и предосторожности, том не дај нож у руке, а где нема организације рада, нема извесних економских услова, тамо је опасна железница, као нож у рукама детета.

Како данас стоје економске, друштвене па и политичке прилике на истоку, не треба ни питати, ко ће бити тај, који ће извући корист од источне железнице. Тај неко биће насигурно запад.

Исток ће бити економски подјармљен, исцеђен, о том нема ни речи. Трговачки уговори, који су склопљени на више година узимају истоку чак и могућност да у најкраћем року учини што у своју корист. Нека се баш и прене, нека га писак локомотиве разбуди, он ће се уверити, да је сувише дуго спавао, и да је последњих година, кад му је требало највише радити, провео у полусну.

Међутим то и није све. На западу се развила нечувена грамзивост. Има политичких партија, има трговачких група, има појединих људи, који се гмушају, кад неко угграби туђ комад хлеба и траже да се такав човек строго казни, али држе, да ради њихове користи, треба читава држава да иде у пљачку. Таквих људи има у код нас у Угарској.

И већ се чују гласови тих људи, да наша држава треба да оде до Солуна. Ето н. пр. „Будимпештански Тагблат“ у свом 138. броју пише ово: „Кад би наша држава отишла до Солуна, дабогме без жртава, онда би нам Солун за годину дана донео више хасне, но што нам може донети Босна и Херцеговина за 10 година. Ми и држимо да ће наш „марш на Солун“ бити питање, с којим ће се наши политички кругови у идућем времену живо занимати.“

Дакле тако рећи да отимамо и то из личних користи. Да би неки од нас могли зидати палате и пити шампањског, ми да се упуштамо у подјармљивање, да навлачимо на себе непријатељство истока? Зар је то она политика:

„Исток источним народима?“

Но ми се надамо, да до тог не може доћи. Ваљда нисмо нашли своју крв на улици, ваљда нам није баш све тако јефтино, да се упуштамо у политичке пустоловштине, које се не могу добро свршити, бар не на крају крајева; — томе нас учи историја свију држава.

Имамо ми и код куће доста посла. А оној господи, која би на Солун из материјалне користи, тима велимо: „Радите;

ЛИСТАК.

ЕРОТОМАНИЈА,

Арабеска Јана Неруде.

I.

„Мисао твоја, да издаш као Енглез Морисон физиономику душевних болести, јесте лепа, и без сумње ће наћи признања у лекарском кругу, нарочито, ако будеш гледао, да енглеско оно дело својим допуниш“.

„Моја допуна ће у главном у том бити, што ћу удесити, да форма овде-онде буде јаснија. Надам се, да ће баш због тога моје дело и лајицима добро доћи“.

„Изузевши такве лајике, драги пријатељу, који нису научили посматрати жива факта, и пратити понашање душевно здравих људи у њиховим страстима и особитим променама њихових пожуда!“

„Мислиш?“

„Тако је!“ Ко људе оштро посматра, тај, бога ми, неће ништа научити из тих ваших свију физиономика. Веруј ми, да сам проштудиравши Морисона управо толико знао, колико и пре тога; осим што су ми физиономије енглеских људа биле само новим доказом старе истине, како је на целом свету човек подложен једнаким страстима. Кад сам прочитао то дело чинило ми се, да саме људе сретам на улици, као што сам опет за време читања мислио, да гледам сама позната лица душевно сасвим здравих људи, који су можда само тренутном мисли или страсти особити израз добили. Исти онај израз радости, блесавости, љубави, блудности, мржње, па и жуђе за убијањем видео сам већ хиљаду пута. Многи израз је при више страсти једнак, и под многу сливу, код које је примедба казивала, да душевни болник држи себе за моћнога краља или за милионара, могао сам с пуним правом такођер потписати: „Болесник пати од љубави, хоће сваког да загрли и т. д.“ Израз спредан, који само луде имају, и који је за њих карактеристичан, не може ни један цртач имитовати“.

„Не може? Но ја ти ево кажем, да сам нашао на таког уметника, који то, а можда још и шта више може“.

„Ко је то?“

„То ти је још сасвим млад човек, а тек две године ако има, како се учи на овдашњој академији, па при свем том у својим цртежима има више духа, него све његове старије колеге! — Тако изванредно нешто да се збуде с њим! — Мислио сам пре три године, да ћу и њега сиромаха добити у свој завод. Марит је син познатога ти мога протектора, чију си блесавост упознао. Син је сушта противност свом оцу. Учио је овде гимназију и био је неке две године дана узор свију прашких богатих синова. Отац се није баш много осврнао на раскалашан живот дечаков, давао му сијасет новаца, кад ал' уједаред нагли преврат мисли младићеве обрате на сасвим друге ствари. Нагло поче куповати књиге, престао већ сасвим у школу ићи, седео је целе дане и целе ноћи, шта више и на дану при спуштеним завесама и при лампи, те је неуморно штудирао дотле, док се није поболео. Отац му ипак није закраћивао, — да је то откуд за синовљевог раскалашног живота био учинио, не би му се исти ни отео. Кад га је прошла боља, морао је Марит ићи на село. За кратко време се вратио са огромним папама, ступи у академију — да видиш само, какве ми је слике овде већ насликао! — Хоћеш цигару?“

„Имаш-ли опет интересантне болеснике?“

„Врло интересантне, али не за тебе! Теби само да је пикантних биографија, а не разумеш оно, што је управо код душевних болести најинтересантније. Имам јако тешка посла, али то, да се са сваким болесником друкчије мора поступати — — згњечи ту цигару мало — баци је онда, то је прва, што рђаво горе! Наручио сам их из Трста.“

„Мораш ме данас овде мало провести.“

„Причекај, док дође Марит! Позвао сам га ради важнога посла.“

Неко време смо ћутали.

Модри, лаки дим наших цигара вио се лагано над нашим главама. Мешао се са светлим зрацима јунског сунца, које је овамо продирало, па се онда дигао кроз прозор у модру висину. Пратио сам му различне колуте, очи ми га допратиле до отворена прозора, и зауставише се на гомили радника, који су радили у лепој домаћој башти. Били су то мирнији ,и сигурнији болесници, како мушки тако и женски, који су овде под надзором својих чувара радили и бавили се. Гласни њихов разговор допирао је и до наше мирне собе. Могао сам скоро све чути, што су говорили. Разговор ми се учинио, да сасвим има свезе. Један другог је пецкао и подсмевао му се, говорио о том, да ће још сасвим у лудницу доћи, заплакао се, и јадиковао је над својом несрећом, не осврћући се на несрећу оних других — сасвим као потпуно здрави људи.

Слушао сам све пажљивије — уједаред ми се ово засени, и у њему се указа лепо женско лице; свежа, расцветана ружа паде међу нас на диван, и женске опет нестаде.

„Шта је то?“

„Еротоманија! — Слободно!“

„Двапут сам закуцао, и већ сам мислио, да нисте овде.“

„Били смо обојица мало замишљени. Господин Марит — господин —“

Погледам љубопитљиво новодошлога госта. Стаса је био осредњег, слабог и витког. Нежна, провидне коже рука држала је малу елегантну карту под пазухом. На глави, мало нагнутој, била је јако црна, лепа кудрава коса. Цела племенита спољашњост казивала је интелигенцију, а његово око — тако мркоплавог и бистрог ока досад још никада нисам видео — исто је тако испитујући погледало на мене, као што сам ја на то његово интересантно лице погледао.

Изгледао је миран, и пружио ми руку.

„Не задржавајмо се, господо, него хајдемо те! Имам за вас нешто особито, господин Марите!“

Код прозора се указа опет она лепа девојка. Видивши, да миришем њену ружу, стаде шиљати малим прстићима, што је најбрже могла, пољубац за пољупцем.

„Јеси-ли ишла, Маринко, да окопаваш руже, је-л?“

„Јест, мој драги!“ — Лепа девојка послала је брзо још неколико пољубаца, заигра по трави и нестане је за најближим жбуном.

„Јадно то девојче“ — рече доктор затварајући врата за собом — „заволело сина своје госпође, код које је у служби била. Због тога, што се он на њу ни осврнао није, њена љубав је тако нарасла, да се у еротоманију претворила. Непрестано шиље пољупце, како женским тако и мушким, али при свем том је врло стидљива и уредна. Кад је лепо време, цели је дан у башти. Окопава велики ружин жбун, и разговара се са ружама као са децом својом. Чим

једите у зноју лица свога хлеб свој"; — управо једите своје печење, а не тражите да се ваше још веће удобности ради ставља на коцку све, па и онај прави државни интерес.

У ствари мацедонског питања

Београд 2. маја.

У предпрошлом вашем цењеном листу изашао је чланак под насловом: „Како је у Мацедонији?" Ја дуго живим у Србији, а недавно сам био у Мацедонији, па ћу бити слободан да о тој ствари кажем неколико речи. Од кад сам у Србији, а то је већ 20 година, ја видим где је Србија поприште власничког отимања о власт. Оваку несрећу највише подгревају и подржавају страни упливи, како би се све већма ишло у понор и пропаст. О идеји Српства под тим приликама не може бити ни речи.

Често ми изгледа, Србија као да је одиграла своју каријеру у питању полуотока балканског. У Србији нико се не брине о великој аманентној мисији са оном бригом, каква се мора положити у крупним политичким питањима. Од 1880. године може се рећи, било је стање у Србији у застојалости, нико се није старао ни главе окренуо у питању Старе Србије и Мацедоније. Власници имађаху девизу, да се одрже на столици и њихово бескрајње властољубље одводило их је у бескрајну саможивост, и ништа више. Међутим диспозициони буџет сваке је године одилазио у неки бес, и ако није ни једна мангура отишла у Стару Србију и Мацедонију, на просветне циљи.

Од 1880. год. од кад дођоше напредњаци на власт, поменута мисао сасвим је закопана хиљадама фати под земљом, и у место те идеје истакоше идеју гулења и упропашћивања народа српског. План је био нарочно и промишљено удешен, да се земља презадужи, да се народ дацијама оптерети и претовари, да се створи чемерно стање како ће се народ у највећој муци таворити за насушни хлеб, а нуз то су рачунала, да ће народ у таком стању заборавити политику и свако друго животно питање и на дому а камо ли на страни.

Док се све то тако о несрећи Српства и српског народа радило и ради, дотле су се Бугари овом нашом несрећом користили, и сасвим на прост и врло практичан начин су толико развили пропаганду у Мацедонији па и Старој Србији, да и у самом Призрену поред основне, имају своје реалке и гимназије и трговачке школе где се све на бугарском језику предаје. Од српско-турског рата приметно се осећа, како призренци доста покварено српски говоре и више се приближују бугаризму. То је плод бугарског истрајног рада, јер они троше на то грдне своте из диспозиционог фонда а у том питању нема код њих партија. Свака је влада у томе посао пређашње владе настављала.

Ако се све ово овако и даље буде гледало равнодушно и не разбуде се једном синови шумадиних јунака који умедоше створити српску државу, и ако у скоро овом се злу у Србији не стане на пут, ми не само што нећемо нашој браћи у Ст. Србији и Мацедонији помоћи, већ пропаћемо без Косова, и без мегдана, срамно и жалосно као кукавице, хрђе и не људи.

Један Мацедонац.

Политички преглед.

Из Бугарске. Брзојави из Лондона јавише ово дана, да је Стамбулов рекао: „Ако Бугари не могу сами извести оно што су намерили, они ће се ставити под покровитељство и заштиту Аустро-Угарске." Ова вест не би била ни од каквог већег значаја, али кад се доведе у свезу са оним чланком у „Немзету", да ће се бугарско питање решити напослетку и без Русије, онда се може закључити, да се нешто ново кува. — Из Софије јављају да митрополит Климентије није лишен чина, но му је само забрањено да чинодејствује. А то за то, што је опет хтео он да поздрави кнеза Кобурга. То му нису хтели допустити, јер знају, да би он и опет казао кнезу оно, што му нико до сад казао није. Зато су му забранили да се меша у службу онда, кад је кнез био у Трнови па и надаље.

Страх од буне у Херцеговини. „Пол. Кор." јавља из Котора: „Црногорски заточници, који су били затворени на једном острову скадарског језера, 21 на броју, побегоше из затвора, те утекоше као што се вели у албанска брда. Дан пре тога, нестало је из околине Бара 8 херцеговачких бегунаца, које је Црна Гора издржавала о свом трошку. Међу тима је познати вођа Стојан Ковачевић и Милутин Лилић. Држи се, да се све то покренуло зато, да се подигну устанке чете у Херцеговини". Толико „Пол. Кор." Нами изгледа, да је само претерани страх могао на таке мисли довести „Пол. Кор." Јер иначе мора да владају лепи односаји и „задовољство" у Херцеговини, ако то иде тако лако подићи буну кад год ко хоће.

Антисемитски покрет у Бечу постао је врло озбиљан. Већ се умешала и влада, те издала налог, да полиција спречи свим силама нове демонстрације. Но држе, да их неће моћи лако спречити. Многе су Чивуте на више страна истукли. Иначе се нарочито ноћу чују по Бечу узвици: „Доле с Чивутима". Ово дана је хтела полиција ухапсити привца Бенјамина Хохана и грофа Сечења, који су викали ноћу: „Живео Шенерер." Напослетку се задовољила полиција тиме, да узме од њих карте.

Уметност.

Успомене на српског сликара К. Г. Данила

Написао Лазар Николић.

II.

Добрица, Јарковац и Уздин три су села у Банату која трокут чине међу кога странама другог села нема. Добрица је мешовито српско-румунско село. У банатској равници подигнута међу плодним њивама не пружају ова три места никакве природне лепоте, осим плодност своје земље, велик и имућан број својих становника.

Путник путујући овим крајевима из Вршца у Велики Бечкерек брзо би се уморио од монотоније природе. Но када би био уметник био би пут његов богато награђен јер у том путу леже највећи умотвори К. Д. и најлепши алпски предео једва да би га тако задовољио колико посета три цркве у горњим местима кроз која га пут води или у која би без велике странпутице свернути могао.

У истини у овим црквама ка о сам већ у мом првом чланку рекао сложена су најлепша и највеличанственија дела К. Д. а круна је ових јарковачка црква и њен иконостас, о коме сам вољан овде неколико бележака прибележити.

Чини се да је у тој цркви коју је К. Д. од 1858—1861. радио правац његов јошт већма на видело избио. И ако се у сваком погледу у добричкој цркви огледа његова изворност и самосталност, велика слобода и независност у стварању у цркви јарковачкој добила су та његова својства још одлучнијег израза. Некако се јошт у добричкој цркви опажа нека борба која у јарковачкој престаје. На темплу заковане су 4 престолне слике скоро у природној величини. Цело темпло састоји се из само 14 слика осим оних на дверима. Средину темпла пак особито краси „распјатије" и тајна вечера, обе од големог обима. Покрај распетог Христа стоји обична група, а поред ове с десне и леве стране опет по један голем анђео. Леви оборио буктећу бакљу доле, десни покрио десном руком лице и плаче. У средњем тракту особито пажњу привлачи васкресеније, вазнесеније, преображење, рођење спаситељево у којима се смелост композиције са лепотом колорита такмачи.

Међу најлепшима од тих слика јесте и остаје распјатије са својим анђелима у којима је Данил обележио живот човечији буктињом, смрт и крај сваког човека плачућим анђелом. Живот је човечији у истини горућа буктиња, која час јаче час слабије горе, али ипак једном догоре. То је судбина сваког а пре а после, и колико је год људи светом или народима дрмело, ипак је и њихова буктиња једном догорела, и очи им судбина заклопила.

Тајна вечера утврђена као и у овдаш. цркви више двери, биће ако сам добро запамтио једна од највећих слика јер је близу 1 хват дугачка. Апостоли су једнако подељени као и у добричкој цркви и слика ова је млађа али већа и савршенија посестрима оне у нашој. Утисак који чини на гледаоца голем је, те ће бити и достојна посестрима познате тајне вечере Леонарда де Винча.

Просуђујући све слике и сравњујући лепоту и савршеност једне с другом у неприлици је гледаоц којој ће да даде првенство. Ја сам видео све цркве које је К. Д. радио, но ова се може ремеком назвати јер је израђена без сумње најбоље и најсавршеније, да богме када је славни овај сликар већ старац био и своју кичицу сваковрстно опробао. Место одлучује наравно и овде глас и значај посла. У закутку овом мало је знаваца којима овај посао импонује а још мање је познато да црква јарковачка толико благо скрива. Али када би овај посао красио какву сикстинску капелу у Риму или коју галерију Ватикана или Фиоренце, тада би се глас нашег сународника онако исто далеко чуо као његовог талијанског претече. Не претерујем, — ко неверује нека дође да види, па онда нека суди!

Неописани рад овај, који је тако мало познат, и малте не у заборав пао, наградила је опћина Јарковац колико ми је сам Данил говорио наплатом од 14 хиљада фор.; свота која је у историји нашег сликарства јединствена, и која би и у другим земљама доста замашна била. Данил је и сувише за наше крајеве и наш народ прирастао био, те му је код великог његовог благостања у коме је у Вел. Бечкереку живео, тешко било исте напустити и у велику варош се преселити. За њега није било потребе тражити више и боље наплате када је то све међу својим људима имао, а чини се да га је и неизмерна воља за библичним сликарством везивала да другом стазом удари, и друге укусе тражи и њима се подвргава.

Но како већ рекох култивирао је мимо портретарства највише библично сликарство, грану, на којој су сви талијански, шпански, француски и немачки сликари најлепше лаврове побрали. Често сам га налазио задубљеног у св. писмо особито новог завета и радо би сравњивао, што ми је тек у доцнијим годинама јасно било, паралелна места четир евангелисте: Матеја, Јована, Луке, и Марка, како је који о ком догађају писао. Било би свакако занимљиво за историју појединих слика сазнати, коме је наш сликар евангелисти највећу веру поклањао да ли Матеју и Јовану као очевидцима оних догађаја које описују или Марку и Луци који своја дела писаше по приповедању и чувењу, јер је познато, да у неким стварима ови свети писци једно од другог у свом приповедању одступају. У млађим мојим годинама неразумех Д. а пропустих да га о многом чему питам, а сада је касно. Читатељи и пријатељи моји нека се и овим задовоље. Прошло је време да стварам и старац радо живи у успомени на прошлост.

ДОПИСИ.

Панчево, 30. априла. (Ванредно „Село" са дилетантским представама. Г. Тоша Јовановић, редитељ кр. српског народног позоришта у Београду као гост.) Кад је оно пре кратког времена разнела жица жалосну вест, да је Кикинда, и то поглавито српска страна пострадала од пожара; одмах се у нашем народу опазио жив покрет. Почело се на све стране радити, како би се стање пострадале браће колико толико олакшало. Ту више нису помагале лепе речи; требало је одмах рукаве засукати. Та за бога, ако брат брату у невољи и беди неће помоћи, ко ће онда? Као свагда, тако је и овом приликом наш народ учинио своју дужност. — Певачка друштва, добротворне задруге наших честитих Српкиња, много су допринеле, да се стање пострадалих поправи.

Наша српска удружена омладина, није никако хтела да заостане за другима. Она схваћајући свој позив, учинила је оно, што се од ње и очекивало. Уверен сам, да ће она и на даље на том племенитом путу истрајати, и подпомагати све, што је поштено и ваљано.

Пре него што ћу прећи на саму ствар, допустите ми, да се мало позабавим са нашим такозваним нотабилитетима. Ко су, није нужно да их именујем. — Кад се разнео глас, да ће наша удру-

---

спази каквог странца у башти, узбере ружу, и са поруменелим лицем моли странца, да оно дете њене љубави преда правом оцу. Надам се, да ће оздравити. — Дошла ми данас пацијенткиња из Беча, Марите; врло је интересантна то особа, и отићи ћемо управо њој, да би сте ју сасликали. Само да ми се нисте у њу заљубили; изванредна је то лепота, и то такова лепота, да јој душевна болест урођену драж још већма подиже; узвишеност њена је тако особита, да би, који не зна, целу њену бољу могао држати за кокетовање. Кћи је из богате племићске куће, и смрћу материном тако се поплашила, да је пала у лудило, спојено са непрестаном тугом. Послали су ми је овамо, а уверен сам, да јој је боља само лак облачак, који ће брзо прећи".

Прошли сао кроз неколико ходника, који се различито укрштају.

„Седи у мојој баштици, и моћи ћете је кроз прозор са ходника на тенани сасликати! — Овде смо, ето и столице имате већ приправљене".

На три корака од прозора под дрветом седило је спрам нас девојче од седамнаест година од прилике. Лепота јој беше тако изванредна, да никакав опис не би био довољан, да би само један део оног утиска изнео, који је на мене учинила. Стаса је била средњег, и витког. Лице јој било сасвим правилно овално, нежно, и пријатне, миле боје, као цвет плаве руже. Богата јој коса била је чисте боје црвенкастог злата, и сјала се у зрацима топлога сунца, које је продирало кроз грање, пало несретној болесници на главу, и лепу косу као диадемом красило. Нагнута је седела на брезовој клупи, са скрштеним рукама на прсима. Цео тип дивног јој лица казивао је највећи степен тако огромног, тако изванредно силног страха, да сам у први мах сав задрхтао. Око јој тако јасно плаво, као да би се небо у мирној чистој води рефлектовало, и погледало је у неисказаном страху баш пред себе. Лако је било видети, да не гледа предмете пред собом, него да је очи упрла пред себе у празан ваздух, у среду између ока и најближим предметом. Нас није спазила, и ако смо овде већ прилично дуго постајали.

„Мило ми је, Марите, што тако пажљиво посматрате; добићу заиста особиту слику!"

Гледао сам добро Марита. Дошао још већма нагнут него пре. Сав се дао у посматрање; у оку му севале искре очевидне задубљености, усне му дрхтале.

„Хајдемо, пријатељу! Оставимо Марита на само!"

„Збогом, господине Марите!"

Марит није одговорио. После неког времена отворе му се као нехотице уста, и мислим, да сам чуо реч: „Мадона!"

Није ни опазио, да смо се удалили.

II.

Други дан после посете те отишао сам из Прага. И ако сам се после некога, не врло дугог времена вратио, прошло је ипак од прилике година дана, пре него што сам могао опет посетити свога пријатеља, лекара Б.

„Хтео сам ти давно већ писати, да ме мало посетиш. Знам, да ћеш волети, што ћеш Марита још једанпут видети, пре него што умре!"

„Шта кажеш? Марит на смрт болестан и можда —?"

„Сасвим, сасвим! То ми је најгорча служба коју сам икада у свом веку обавио."

„Али —"

„И тако ти се ја не убојах! Марит се заљубио у ону лепу, младу племићкињу, коју је, као што знаш требао сликати. Био је овде од јутра до вечера и сликао ју сваки дан изнова. Под сваку слику тачно је бележио степен болести; морао сам му то тако исто казивати, као што сам био додавао опис болести пређашњим сликама Маритовима. После недељу дана ми се пресели сасвим. Савети нису помагали, по цели дан јој је био у близини; на силу радити нисам смео. За четири недеље је била оздравила, и врло опрезно сам му саопштио, да ће нас оставити. Скупи, као што је изгледало, равнодушно њене слике и остале ствари, па оде опет кући. После два дана сам чуо, да је отишао у Беч. Нисам тада, и ако сам се нечега бојао, мислио, да ћу га за неколико недеља тако несретног опет видети! — Баш сам наредио, да га мало у башту одведу: можемо отићи у његову собу."

Отишли смо ћутећки један поред другог у собу, коју је Б. несретном свом пријатељу био спремио.

Соба је била пријатна, а доктор се постарао, и удесио ју тако, да ни најмањи знак није показивао, да овде душевна болест своју жртву држи.

На столу су лежале сликарске справе.

„Најжалосније је то, што је Марит поред све своје боље у јасним тренутцима своје несреће свестан. Ево ти доказа."

Б. покаже уједно на три слике, које су једна поред друге на столу лежале.

„Та то је Марит!" повикнем, кад сам гледао на прву слику, која ми је познате црте Маритове, болешћу смућене, представљала.

„Сам ју је сликао. Читај потпис; такођер га је сам стилизовао, и написао."

Потпис је гласио:

„Слика Ф. М., стар 21. годину, сликар знаменит младић, који је због љубави дошао лудила. Наслеђене наклоности лудилу није било. Обично је миран, и само по кад-кад се мора с њим насилније поступати, знатно је то, што зна сасвим за своју несрећу. Слика је сликана четврте недеље, од како је у лудници. — Ф. М."

Поред те слике лежала је друга. Образи су му били још већма упали, очи смућеније, коса у великом и карактеристичном нереду. Потписано је било:

„Ф. М. три месеца доцније. Лекови нису били ни од какве користи, и ако је све употребљено, што је помоћи могло. Опази ли болесник изненада којега пријатеља или познаника, постаје необузданијим; мисли му се још већма замрсе, и треба му увек по неколико дана, док се опет окрепи. — Ф. М."

Трећа слика ме је неисказано тужно дирнула. Једва сам познао у оном скоро мртвом лицу лик Маритов. Изгледало ми је, као да онај лик пред мојим очима све већма и већма нестаје и слаби, као да се у ваздух разилази; као да је на папир само задахнут. Мозак ми се завртио, кад сам под сликом прочитао:

„Ф. М. још два месеца доцније. Слаби, и све је глупљи, брзо ће наступити деменција, парализа, смрт. Она не зна, да сам ја велики уметник, ја јој потајно лепоту. . . . ."

„Чувари воде Марита већ натраг, хајде брзо на поље; сад се боји опет сваке унеколико непознате личности!"

Скоро нехотице пођем за доктором.

Баш су водили, тако рећи носили два чувара Марита из баште. Доктор се склони самном за оближње вратнице.

Сиромах Марит! — Не бих га доиста познао! Једва се вукао, усне му се обесиле, очи сасвим смутиле, а то је све назначавало збиља страшну парализу. Кад је прошао поред нас, лако се смешио за себе, и шапутао: „Велики сликар потајно лепоту, потајно . ."

Ушли су с њим у собу.

„Колико дуго још може живети?"

„Мислим, најдуже четрнаест дана".

„Сиромах Марит!"

С ческог превео

Мита Мушицки.

жена омладина приредити „Село“ са дилетантским представама у корист погорелих и поплављених, и да ће г. Тоша Јовановић из Београда суделовати као гост, видило се је одмах, да је то „некима“ криво. Лозинка им је била: пошто пото спречити ту забаву. Као што сам са поуздане стране дочуо, радили су они на тим, да г. Тоша Јовановић не дође. Ал г. Тоша Јовановић, уверен сам, да је имао пред очима ствар. Он се није обзирао оћел то „некима“ у Панчеву бити право или не. Г. Тоша Јовановић је том приликом показао, да је у потпуном смислу човек. Хвала му на тим. Овде нису могли успети ништа, поред свег тога, што је уложио доста труда познато „трчкало“ њихово. — Стајао им је још један пут отворен, да ствар мрсе и кваре. Да би поштованим читаоцима „Заставе“ ствар јасна била, морам још ово навести: Кад је ствар о приређивању „Села“ покренута била, изаслао је одбор наше удружене омладине из своје средине два члана, да задобије лепи пол за ту ствар. Родитељи изјавише изасланицима, да ће радо њиховој деци допустити, да суделују. Улоге су биле раздане; почело се у велико учити, а држане су биле више пута и заједничке пробе. Ствар је ишла као што треба. Међу суделачицама биле су три чланице из овдашњег српског црквеног певачког друштва, које су имале важније улоге. На осам дана пред саму забаву дођу поменуте чланице на пробу као и обично и почну причати, како им је г. Мита Топаловић претио, да ће бити искључене из црквеног певачког друштва, ако суделују на „Селу“ ког приређује удружена омладина. Ово је био последњи покушај. Шта су тиме хтели, држим, да ће сваком јасно бити? Хвала нек је оним тринма честитим Српкињама, које се не дадоше поплашити од Мите Топаловића. Он је хтео и том приликом да покаже своју самовољу; међутим се нико није на то освртао. Тако видите раде наши „солидни елементи“. Сваки непристрастан читалац нека суди по свом здравом разуму, дал је то све поштено и племенито?

Сад на ствар. Прва тачка програма изведена је од удружене омладине под коровођом г. Владимиром Каракашевићем. Била је то песма: „Јужни Славјан“, од Кнала. Песма по садржини њеној пуна је словенског духа. Отпевана је врло складно и лепо. Публици се ова песма допала, те је певаче наградила бурним тапшањем.

Друга је тачка била: „Љубавно писмо“. Шаљива игра у једном чину од Косте Трифковића. Главна улога (Лаза Дражић адвокат) била је у рукама г. Тоше Јовановића. Г. Тоша Јовановић познат је свом српском свету као уметник првог реда. Приказ његов био је такав, да је све присутне занео. Писац комада није себи могао другчијег Лазу Дражића замислити него што нам га је г. Тоша Јовановић приказао. Публика му је то признала са оним бурним плескањем и са дуготрајним узвицима „живио“. Софија његова жена (гђца М. Којићева) ступила је том приликом колко ја знам први пут на позорницу. Морам отворено признати, да сам био игром гђце Којићеве изненађен. Она жива окретност, оно слободно кретање њено учинило је на публику ванредан утисак. Она нам је у потпуном смислу приказала младу жену која љуби све донде свог мужа, докле је исти заслужан те љубави. Како се је уверила, да јој је муж пошао кривим путем, постала је од анђела жене — лавица. Гђца С. Бугарскова, као Марија жена Видићева била је на свом месту. За њу се може то исто казати, шта сам рекао о игри гђце Којићеве. Она је ишла у корак подједнако са гђцом Којићевом. Гђца С. Јовановићева, као Евица трудила се је да не заостане у натраг. Показала је да се и од мање улоге даје нешто учинити. Г. В. Каракашевић, (Васа Видић), био је изврстан. Поред г. Тоше Јовановића дабогме да се приметило да је дилетант, ал он се ипак трудио, да буде у потпуном смислу Видић. А то је постигао. А шта да рекнем о Јовану слуги? (г. Ивану Мартиновићу). То је требало видити. Ко га је то вече гледао, тај се и сит насмејао. Пошто је Јованова улога готово сва смешна, а г. Мартиновић је заиста натерао игром својом публику у смеј то мислим да сам доста рекао. Милан Евичин љубавник (г. Бранко Бугарски) био је у својој врло малој улози добар.

Трећа тачка „Милош у Латинима“ може се рећи да је била круна тог вечера. Г. Тоша Јовановић, (Отац опат) био је у потпуном смислу језујита. Г. Бранко Ђ. Бугарски (Бан од Котара) био је добар. Палихроније, (г. Иван Мартиновић) Милош Обилић, (г. В. Каракашевић) Голубан (г. К. Јовановић) учинили су своје као што треба. Женске и то гђце: С. Бугарскова и А. Петковићева као госпође Латинке, биле су у својим мањим улогама на свом месту. Ваља ми споменути још г. М. Барјактаровића, г. Лубишу Мичу, г. Ђуру Ђонина, г. Косту Крунића и г. Бранка Богосављевића, који су сви своје мање улоге извели као што треба. У том комаду има једна песма за мешовити лик, која се двапут понавља. Од женских певала је у тој песми соло партију гђца Софија Мерзићева. Песма та се је тако публици допала, да се је двапут морала понављати. После тог комада наступила је игранка. Посета је према нашим приликама била добра. То ће показати јаван рачун којег ће вам одбор послати. Признајем кад се узме у обзир ствар, да би посета требала већа да је била. Е ал „цвет наше интелигенције“ на жалост нема пред очима ствар, него личну мржњу. Међутим иде све и без њих добро.

Л. Н—ћ.

Србобран, 4 маја. (Јавна предавања. Ускршња забава.) Као што је поштованим читаоцима „Заставе“ познато, држана су уз ускршњи пост у овдашњој читаоници јавна предавања. Оваквих предавања било је свега шест и то: 1. За што наше грађанство постојећа друштва (као: читаоницу, пев. дружину и др.) тако слабо потпомаже; 2. о васпитању; 3. о човечијој дужности; 4. о раду и штедњи; 5. како да се сузбија навала назаренства на православље, и 6. о животу човечијем и народној ношњи. Вредно је да се похвали заузимање читаоничког потпредседника Лазара Т. Каћанског, занатлије, око ових предавања. Брат Лаза је држао два предавања и обадва су му испала за руком. Штета само, што су се господа хвалише слабо загревале за ова предавања. Но шта ја рекох? То би било по њиховом мишљењу испод достојанства, да они слушају, што предаје један — занатлија!

С почетка су предавања добро била посећивана, а доцније — слабије. Можда би боље било, да се предавања приређују из божићњи пост или у друго згодније време. —

Други дан Ускрса имали смо вечерњу забаву. Наша певачка дружина, као приређивачица ове забаве, имала је три песме и две декламације, а овдашња дилетантска позоришна дружина, као суделачица, представљала нам је позоришни комад: Ко ће почети? од К. К. Песме и декламације изведене су по речима једног госта тако, да је забава испала — округло. Позоришни комад је врло радо гледан и он је управо највећу пажњу на себе обратио. За то је врло добро учињено, што је у програм ушла и позоришна представа. Још тог вечера породила се жеља, да нам наша дилетантска позоришна дружина пружи за време школска одмора више оваквих уживања, испреплетаних песмом, говором и декламацијом,

Чист приход је био 65 ф. 97 н. и 15 мерова наполице, а намењен је поплављеним Србима. Сву наполицу прилежио је познати пријатељ народни Глиша Манојловић. Заслужио је, да му и на овом месту кажемо јавно: хвала у име оних сиротих Срба, којима ће овај знатни дар утрти многу сузу и утолити највећу невољу — глад.

Треба да кажем што и о публици и то о оној, која није била на овој забави, — но то ћу оставити за други пут...

Перлез 4. маја. Познато је већ поштованим читаоцима „Заставиним“ да се је овде код нас у Перлезу требао нов избор првог бележника да обави. Тај се избор збиља дана 30. априла и обавио. Наша општина и свесно поглаварство већ одавно је увидело, да треба бирати ваљана бележника. То је учинила при првом а ево и при другом избору. На наше задовољство јави нам се г. Ђура Мишковић магистратски саветник и примирителни судац вароши Панчева.

На дан избора сакупише се поглавари очекујући да г. надсолгабиров дође, да избор одпочне. Чекаху дуго, но нема г. солге да долази. Но једном дође Никола Николић општински чувар те јави да поглавари иду г. надсолгабирову Вакаловићу у Гразнеков бирт. Ови хтедоше и не хтедоше но напослетку оду и тамо, и буду у засебну собу одведени, где им је речено: ко је против владе, тај је и против г. Ивановића. Већина одговори, да они поштују закон, али хоће да бирају г, Мишковића а г. Ивановића већина неће. Но с тим не буде доста, већ пошље г. солгабиров по г. Мишковића да на означено место дође. Г. Мишковић оде, да види и чује шта г. солгабиров хоће. Г. солгабиров понуди г. Мишковићу да одступи од кандидатуре и да повуче молбеницу натраг. Г. Мишковић му одговори, да он то чинити неће, јер је за њега огромна већина а не би поштено било да своје бираче напусти. Једва једном дечекаше поглавари да г. солгабиров у општинску дворану дође. Ту није ни записник вођен већ прогласи г. солгабиров три кандидата: г. Ивановића г. Кекса и Текса. На то одмах г. свештеник Марко Радосављевић и г. адвокат Терек Лајош устану, и протестују, што није г. Мишковић узет у кандидацију. Г. солгабиров одговори: ја њега нећу у кандидацију да узмем, на то њих 28 бирача један за другим напусте изборну дворану, и изађу напоље говорећи: „ти кандидати нами нетребају“. Доцније пак оде г. Мишковић и узме своју молбеницу натраг са приложеним решењем, зашто га г. солгабиров није хтео у кандидацију узети. Заостали бирачи г. Ивановића нису ни један запитани јесу ли за Ивановића него проглашен буде Ивановић за перлезког бележника. Из овога можете господо увидети како теку слободни избори. Но шта је друго могло после овога бити него да се сав искупљени народ, који је нестрпељиво очекивао избор, својим кућама са тужним срцем разишао. А свесно поглаварство није клонуло духом, јер је двапут већу победу одржало, пошто г. солгабиров са његовим Ивановићем несмеде се ни упуштати у уставну борбу то је бираче охрабрило, и на братски се договор стекли и договор учврстили, да сутра у јутру 1. маја сви 28 поглавара на челу им г. свештеника Марко Радосављевић и г. адвокат Лајош Терек у Бечкерек в. жупану на тужбу оду. Када депутација хдеде говорити, није јој се дозволило, но г Терек узе реч и набраја неправде које су при избору нанешене. „А шта ви тражите?“ — беше одговор в. жупана. „Ивановић је ваш бележник, ствар је свршена“. За тим стаде говорити, како у Перлезу има омладинаца немирних људи и т. д. на то ће одговорити г. Терек, да он у Перлезу већ више од три године живи и он је Мађар, али да ни у чем приметио није, да у Перлезу немирних људи има него да може рећи, да је перлеско грађанство на своме месту, но да им се велика неправда од стране вармеђе наноси.

Шта ће сад бити видећемо.

Вести из места и са стране.

Демонстрација против краља Милана. Пишу нам из Беча од 4. тек. мсца: „Данас је овде била демонстрација против краља Милана. Преко триде сет ђака скупило се у „Westbahnhof“-у, те су дочекали краљицу Наталију, престолонасљедника и краља Милана, те викнули громко: „Живела краљица Наталија.“ Краљ је пребледио, али им се ипак јавио. Кад се влак с краљицом и престолонасљедником кретао, заори се и опет узвик: „живела српска краљица!“ Краљица Наталија је љубазно и смешећи се отпоздравила. Кад је влак отишао и краљ Милан седао у кола, да оде у варош Срби ђаци стадоше у близини, а кад кола прођоше мимо њих, они га укочено гледаху, али ни један не отвори уста, нити се машио за шешир. Краљ је оној неколицини новинара, који га поздравише, љутито отпоздравио, бацио је читаву цигарету из кола и оде у двор на ручак. Свита краљева је била за све то време узбезекнута, а и краљица беше у први мах поцрвенела. Краљ је био блед као крпа и док је био у вагону с краљицом мерио је ђаке оштрим погледима.“ „Neues Wiener Tagblatt“ који нам је стигао данас доноси о том такође извештај те вели ово: „Кад се краљ Милан враћао у отвореном фијакеру у варош, одиграла се у порталу сцена, која није остала непримећена. У близини портала поставили су се они исти ђаци који су мало пре викали: „Живела краљица Наталија!“ те пустише да краљева кола прођу мимо њих. Публика је мислила, да ће сад српски ђаци поздравити краља, и врло се изненадила, кад су ђаци оштро гледали краљу у очи, а ни један му не скиде шешир... Ова сцена није измакла ни краљу.“

Поп Јоја и Назарени. 3. маја била је у манастиру Крушедолу и Беочину „свештеничка исповест.“ Но права цељ је била, да се после исповести докаже г. свештеницима, како они треба да честитају Герману прославу, па да и своје општине на то наговоре. — На исповести у Крушедолу, потегао је поп Јован (Јоја) питање о Назаренима. Говорио је много, али је заборавио главно. Зашто се није запитао: „Откуд то, да нигди нема толико Назарена, као у Сасама, где он сад администрира? Тамо има до 80 кућа Назарена, који су се сви недавно подигли, а дошла им помоћ и са стране, те тако рећи за дан и ноћ сазидаху себи богомољу. Узрок тако брзом ширењу Назарена је тај, што се поп Јоја не брине о својој пастви, него живи на осовини. Он сврши службу с јутрењем, па се вечито шета по Карловцима. Добро би било, кад би поп Јован Димитријевић мало дубље промислио о узроцима: „Одкуд се баш у његовом подручју шире највећма Назарени?“

Ћирилицу гоне. Пишу нам из Земуна: „Земунски поштански уред, вратио је Србину Милошу Грабовачком све омоте што су били, за Србију ћирилицом адресовани; а поред сваког места стојало је с латин. „Srbija“. Између тих омота био је један ћирилицом на земаљску владу адресован овако: „Високој Земаљској Влади у Загребу 4 примерка,“ а то су примерци „Србина“ за м. мај. Дакле ни законити примерци не оправљају се на одређено место само сато, што су ћирилицом адресовани! Заиста лепа равноправност ћирилице с латиницом. Као куриозум јављам, да нам је гл. равнатељ на овд. пошти, која је сад спојена с брзојавним уредом, човек који не зна ни бекнути српски ил хрватски (дакле земаљски језик) „велико Хрват“ Остерман. Исти је услужан сваком, али само своме позиву не, он је одликован за „услуге“ 1883. од краља Милана по препоруци „напредњачке владе“. За Остермана је слово ћирилово хијероглифа као за многе друге чиновнике овде, који после хоће неће омаловажавају наш језик и наше писмо.“

Судски тумач из званичних новина. Новосадски краљевски судбени сто наименовао је **Марка Кречаревића**, професора на српској великој гимназији, стаћним тумачем и превађачем за српски и немачки језик.

Новосадско срп. чит. певачко друштво пајаће данас на литургији у св. успенској цркви.

Преска парница против „Трибуне.“ Као што је познато, недавно је сарадник „Трибуне“ Јован Славић осуђен од пороте на годину дана затвора и 100 фор. глобе. Осуђени је предао ништавну жалбу, но ту је жалбу курија одбила.

Трговина.

= **Нови Сад**, 7. (19.) маја. За минула два дана пшеница је више тражено зрно и на горњим и на нашим доњим пијадама. Прошлих дана је са будимпештанске и бечке житне пијаце знатне количоће за Швајцарску и јужну Немачку извежено наше пшенице, те је повећао се одвоз зрна са доњих станица на Тиси и Дунаву за наше горње пијаце где је цена и опет се унапредила. Услед овога појава и на нашој пијаци је све већа воља за куповање и спекулација и млинови су купци и плаћају 10—15 нов. више него у почетку ове недеље. Кукуруз здраво зрно исто је са 15—20 н. ових дана скупље плаћан него прошле недеље. Данас је код нас цена рани ова: Пшеница новосадска, шајкашка и сремска 6 ф. 80—85 н. Наполица 5 ф. 80—90 н. Јечам 4 ф. 50—60 н. Зоб 4 ф. 60—70 н. Кукуруз 5 ф. 80—90 н. Све од 100 кгр.

Брашно по досадањој цени у великој се мери разашиље.

Посао са производи није што знатнији. На страну се слабо роба шаље. Маст већином за мештанску и потрошњу у околини се продаје на велике партије за горње пијаце не тражи се; цена на мање 68—70 ф. на више 66—67 ф. Сланина се за сада слабо тражи но имаоци држу робу на цени чекајући што ближе жетви да своју робу што боље продаду, сушена танка и средња 65—66 ф. дебела паљена 68—70 ф. Пасуљ 12—13 ф. Све од 100 кгр.

На осталим пијацама нашим нема никакве промене.

*

У **Будимпешти**, 6. (18) маја. На житној берзи је пшеница одржала своју цену чврсто. Промета је до 20 000 м. ц. Остала зрна су мање тражена, цене се нису променуле. Плаћана пшеница потиска тешка 81·5 7 ф. 60 н., 81· 7 ф. 60 н., 80· 7 ф. 60 н., 79·5 7 ф. 60 н., 79· 7 ф. 55 н., 78·5 7 ф. 50 н., 78·5 7 ф. 45 н. Пештанска 80·3 7 ф. 45 н., 80· 7 ф. 45 н., 79·5 7 ф. 45 н., 79· 7 ф. 40 н., 78·5 7 ф. 35 н. Врбашка 4300 м. ц. 78·7 7 ф. 47½ н. Сенћанска 1000 м. ц. 78·8 7 ф. 50 н. Бачка 78·6 7 ф. 40 н., 77· 7 ф. 30 н. Бајска 78· 7 ф. 25 н. Све на три месеца. Раж 5 ф. 80—85 н. Кукуруз 2300 м. ц. по 6 ф. 5 н., 1000 м. ц. по 6 ф. 27½ н. и 200 м. ц. по 6 ф. 15 н.

Термини су обављени са вишим курсом. Пшеница за јесен 7 ф. 62—64 н., за мај-јуни пшеница 7 ф. 21—23 н. Кукуруз за мај-јуни 6 ф. 48—49 н., за јули-август кукуруз 6 ф. 48—49 н. Зоб за јесен 5 ф. 47—49 н. Репица за август-септембар 10 ф. 50—57½ н.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ.“

(Стигли 7. маја у вече.)

Будимпешта. Саборска комисија верификовала је избор посланика Чатарија, антисемите.

Брисел. „Nor“ пише, да противници Русије чак и оно изврћу, што се у Русији догађа. Ти противници Русије нападају „словенски добротворни комитет“ као да је он извор панславизма, и као да је он у Русији неки меродавни фактор. Но то није истина јер тај комитет није политичко друштво, а у Русији води влада спољну политику.

Најновије вести.

— Угарском сабору подиео је А. Хегедиш извештај финанцијског одбора о законском предлогу за порезу на шпиритус.

II. Исказ
добровољних прилога за пострадале Кикинђане.

(Стигли уредништву „Заставе“.)

СУБОТИШТЕ (Срем.)

Негован Ранитовић	1 ф.	
Ђорђе Миросављевић		20 н.
Леонтије Кокар		24 н.
Свега	1 ф.	44 н.
К томе по извештају у броју 52. 57. 59 и 70.	91 ф.	—
и 20 динара у банкама		
укупно	92 ф.	44 н.
и 20 динара у банкама.		

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Од стране овомесне српско-црквене општине у Нештину изразује се јавна захвала г. г. подузимачима Атанасије и сину Јовановић, казанџијама у Новом Саду, који су нашу свету цркву бакром покрили, сав потребити дунђерски посао поправили, на торњу неваљалу грађу изменули, и на свету цркву, два громобрана наместили вештачки, на наше највеће задовољство, те их овим топло препоручујемо свакој општини, као вештаке и савесне подузимаче у тој струци.

Нештин, дне 19. априла 1888.

За одбор:

Перовођа: **Мила Ђукић** учитељ. Председник: **Андрија Дамјановић**

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

ЦРНИ ЛИСТОВИ
ИЛУСТРОВАНИ ЧАСОПИС

за криминалне приче, новеле и описе кривичних догађаја свију народа и времена.

Излазе два пут месечно у свескама од 4 до 4½ табака са две слике. **Стају тромесечно 1 фор. 50 новч.** Свеска 1—6, почете свеске из 1887. године 1 фор. 50 новч.

Претплата се шаље књижари г. браће Јовановића у Панчево.

Потписана књижара шаље I. свеску на углед кад јој се пошљу 10 новч. у марци поштанској. Поједине свеске стоје иначе 25 новч.

Београд. **Књижара Велимира Валожића**
власник и издавач
„ЦРНИХ ЛИСТОВА“.

Одговори уредништва.

„Eine traurige Slava“ не можемо превести за „Заставу“, јер је писано више за немачку публику.

ОГЛАСИ.

Verfälschte schwarze Seide. Man verbrenne ein Müsterchen des Stoffes, von dem man kaufen will, und die etwaige Verfälschung tritt sofort zu Tage: Echte, rein gefärbte Seide kräuselt sofort zusammen, verlöscht bald und hinterläßt wenig Asche von ganz hellbräunlicher Farbe. — Verfälschte Seide (die leicht speckig wird und bricht) brennt langsam fort, namentlich glimmen die „Schußfäden“ weiter (wenn sehr mit Farbstoff erschwert), und hinterläßt eine dunkelbraune Asche, die sich im Gegensatz zur echten Seide nicht kräuselt, sondern krümmt. Zerdrückt man die Asche der echten Seide, so zerstäubt sie, die der verfälschten nicht. Das Seidenfabrik Depot von **G. Henneberg** (k. k. Hoflief.), **Zürich**, versendet gern Muster von seinen echten Seidenstoffen an Jedermann, und liefert einzelne Roben und ganze Stücke zollfrei in's Haus.

Објава.

Овим се од стране потписаних извршиоца опоруке и руковатеља оставине пок. Јована и Марије Трандафил објављује да ће се оставинска салашка земља од $206^{283}/_{2500}$ новосадских ланаца поред Кисача 2. јуна (21. маја) тек. године у 2 сахата после подне на јавној дражби у једном комаду или више парцела код ченејске цркве на три идуће године под закуп издавати.

Сваки лицитант дужан је 3 фор. по сваком новосадском ланцу у име пишмарине положити.

Остали услови могу се код г. **Ћире М. Поповића** дознати.

Нови Сад, 16. маја 1888. 2—3

Руковатељи оставине пок. Јована и Марије Трандафил.

Објава.

Овим се објављује, да ће се дана 21. маја (2. јуна) тек. године у 3 сахата после подне код ченејске цркве путем јавне дражбе на три идуће године издавати под закуп салашке земље пок. Марије Трандафил и то салаш од $154^{2086}/_{2500}$ новосадских ланаца (**преће салаш ђоке Шилића**) поред керског друма и салаш од $50^{1877}/_{2500}$ новосадских ланаца (**преће Јефтић-Грунтов**) Издавање се читава земља у целини или у мањим парцелама.

Сваки лицитант дужан је 3 фор. по ланцу у име пишмарине положити.

Остали услови могу се код г. **Луке Јоцића** дознати.

Нови Сад, 16. маја 1888. 2—3

Руковатељи оставине пок. Марије Трандафил.

МЕШОВИТА ТРГОВИНА

J. МИХАЈЛОВИЋА

у Хртковци (Срем)

потребује једног млађег помоћника. 1—3

ВИНОГРАД

у Ердутском брду у величини од 4600□° продаје се са fundus Instructus-ом одмах уз готов новац.

Поближе код властника **Саве Лукића ковача у Мирковци.** 1—3

АРТИЈА ЗА КРОВ

за покривање разних зграда као: шупа, комора, ходника итд. препоручује се као од ватре, воде и влаге сигурна.

□ метар 25 до 35 новч. 3—8

Главно стовариште код **С. Станојевића** гостионичара код „Балкана“ у Н. Саду.

ЈОДНО КУПАТИЛО

ЛИПИК

У СЛАВОНИЈИ

ЖЕЉЕЗНИЧКА СТАНИЦА ПАКРАЦ-ЛИПИК.

Једини врућ јодни термални извор на континенту, констатована топлота 64° Целзијевих, извори за купање и пиће првог реда.

СЕЗОНА КУПАЊА ТРАЈЕ ОД АПРИЛА ДО ОКТОБРА

Чисти неповарени јодни топли извори у Липику препоручују се успешно код катарних болести шлајма, келконфа, против гихта, реуматизма, посљедица отворених рана, изцедака, шкрофулозних и сифилитичних болести, кроничног катара желудца, дебелог трева и мокраћног мехура.

Као купни лекар фунгира **Др. Тома Маршалко.**

Јодно купатило Липик у Славонији лежи у дивном брдовитом пределу, има леп велики хотел, поред безброј осталих станова санаторије, велики дивн парк, новоустројене просторије за купање са базенима и кадама од порцелана, музику и пружа остале забаве.

Карте за тамо и натраг са 33% попуста даје кр. уг. држ. жељезница и ц. кр. повл. јужна жељезница. Проспект и обавештаји код

Управе купатила Липика

у Славонији.

ПРОДАЈА ВОДЕ ЈОДНОГ КУПАТИЛА У ЛИПИКУ траје без преставка и то, са фрешким пуњењем; добити се може у свима трговинама спецераја и минералних вода Аустро-Угарске. 4—5

Оглас.

Потписани јављам поштованој публици, да сам узео под закуп гостионицу на купатилу „Русанди“ у Меленци (торонталска жупанија). Уједно јављам, да сам се снабдео са јелом и пићем прве врсте. Послуга ће бити тачна и чиста, а цена најумеренија. С тога молим за што многобројнију посету.

1—2 **Карло Шаф.**

С обзиром на пређашње огласе варошког звања (Bureau) кр. уг. државних железница за путничке карте у Земуну у погледу карата за путовање у наоколо (Rundreise) и за купатила (Badekarten) у земљи и ван земље са 33% попуштеним ценама, част је овом звању саопштити, да је и за директно путовање из **Новога Сада** преко **Будимпеште у Беч и натраг** попуштена цена картама, и то стаје:

Једна карта тамо и натраг за:

I. класу фор. 57.10
II. класу фор. 40 49
III. класу фор. 25 70

Ове карте важе за 45 дана, а могу се употребити и за брзе влакове.

Наруџбине према **варошко звање кр. уг. државних железница за путничке карте у Земуну,** Ackergasse. 1—16

КАКАО и ЧОКОЛАДА

VICTOR SCHMIDT & SÖHNE

која је на првој бечкој изложби куварске вештине са највећом наградом, са почасном дипломом одликована, **може се добити**, чиста и права са нашом влашћу регистрираном „шуцмарком“ и фирмом, код свих реномираних гг. трговаца и трговаца с деликатесама, у **Новом Саду код гг.**

Д. Коде и Емериха Дицгена.

— Пошиљке са поштанским поузећем (Nachnahme) у провинцију.

VICTOR SCHMIDT & SÖHNE,

ц. кр. зем. фабриканти. Фабрика и средишно одправништво у Бечу Wien, IV., Alleegasse Nr. 48. (näch dem Südbahnhofe.) 138—150

НАЈНОВИЈИ

ВРЛО ЛЕПИХ И ЛАКИХ ВУНЕНИХ ШТОФОВА ЗА ЖЕНСКЕ ХАЉИНЕ

ФРАНЦУСКОГА ТОАЛА, АЖУРА И КРЕТОНА

у свакој цени а у већој количини добио сам.

Цене су врло умерене. Мустре на захтевање шаљем бесплатно.

1—6 **ДАВИД ЋУРЧИЋ,**

код „златне руже“ у Новом Саду.

МИНЕРАЛНА КУПЕЉ ДАРУВАР.

Жељезничка постаја ц. кр. јужно-жељезничког друштва, најврућа жељезна купељ континента (римске Thermae Jasorvenses) искушено средство лечила против женским болестима, неплодности, немоћи, помањкања крви, реуматизма, трзања и слабоћи живаца.

Дивног положаја, благе горске климе, пространи перивоји и шеталишта са свију страна бреговитим шумама опкољена. Купалиштна гласба, богата књижница забаве и излети. Поштански и брзојавни уред, политичке и судбене области.

Купке и станови укусни уз најнижу цену.

Проспекте разашиље бадава

ВЛАСТЕЛИНСКА КУПАЛИШТНА УПРАВА

пл. Tüköry-а добара Дарувар, Вирач и Уљаник. 1—1

Thee
feinst Souhong Paquet à ¼ Co. . . . fl. 1.25
feinst Melange Paquet à ¼ Co. . . . fl. 1 40

Jamaica-Rum feinst, 1 Flasche à 1 Liter . . fl. 1.80

Cognac, Champagner, alt echt, ¼ Bouteillen . . . fl. 2.—
Borovička, echt, Flasche à 1 Liter . . . . . fl. 1.20
offerirt unter Zusicherung solidester Bedienung.
F. JARUSEK, Pardubitz, (Böhmen.)
Versandt gegen Nachnahme oder Einsendung des beiläufigen Betrages im Vorhinein.
20—30

ВА БУДИМПЕШТАНСКОЈ ЗЕМАЉСКОЈ ИЗЛОЖБИ НАГРАЂЕНО.

ФАБРИКА ЗЕМЉОРАДНИЧКИХ МАШИНА, ЛИВНИЦА ГВОЖЂА И МЕТАЛА

Зикмунда и Били-ја у Новоме Саду

у футошком сокаку, нуз домобранску касарну

препоручује п. н. публици артикле за земљорадничке машине, млинове и фабрике, које артиклове има увек спремне на своме сложишту, као:

Правих енглеских вајша за машине, шрафога за вајше, кантица за олај, чашица за олај (Selbstöler), енглеских цева за добоше, казанских лула, спроводних лула за гас, воду и пару, четки за чишћење лула, подизача (Winden), машина за нибјање лула, монометара, клинаца (зуба) за вршалке, цеви за мерење воде у казану, прстена од гуми, омотача за машине и казане и правог енглеског разног олаја;

Својих производа: славина за вино и за мазирање од најбољег топовског метала, олука и вентила за ширесе, свију земљорадничких машина, са додатком, да се на оправљање и на израду прима све, што амо спада и то тачно и јевтино.

Заступства најчувенијих фабрика за земљорадничке машине. 2—

КОЈА ЈЕ АРТИЈА ЗА ЦИГАРЕТЛЕ НАЈБОЉА?

Ово за сваког, који пуши цигарете врло важно питање, решено је најтачније.

Није то пуста реклама, него је артија за цигарете

„Les dernières Cartouches“

из фабрике Braunstein frères

у Паризу, 65. Boulevard Exelmans.

заиста најлавша и најбоља, што су потврдили први научњаци на основу сравњујућих анализа разних бољих артија што их има у трговинама на продаји.

Пошто су међу осталима најпре то потврдили др. Пол, професор на бечкој техници, др. Либерман, професор и управитељ државног хемичног завода за покушавање (Versuchsanstalt) у Будимпешти, потврдило се то и показао се управо сјајан резултат, да је артија за цигарете „Les dernieres Cartouches“ за 28—74% лакша и да диму од дувана за 28—77% мање страних састојака даје од других испитаних артија и то **сравњујућом анализом** са најновијег хигијенског гледишта, а коју је предузео јулија месеца год. 1887. **др. Сојка**, професор хигијене на немачком универзитету у Прагу. — Права је само она артија, којој је етикета једнака приложеном цртежу а носи фирму Braunstein Frères.

Фабрика је за продају у великом своје **артије за цигарете** и готових **завоја за цигарете** под фирмом:

Braunstein frères

у Бечу I. Schottenring 25.

отворила сложиште, а може се добити и у свима другим већим трговинама, у којима има те робе на продају. 29—50

Сложиште за Нови Сад и околину је: код г. Н. Димовића у Новом Саду.

ТРГОВАЧКА КУЋА

БЕРНХАРДА ТИХО-А

у Брину, Krautmarkt 18, у својој кући,

шаље уз плату у наточ:

Летњег камгарна 1 остатак за цео пар мушких хаљина, за прање 6·40 метери фор. 3.—	**КУЋЕВНОГ КОНЧ. ПЛАТНА** 1 ком. 30 рифи ¹/₄ ф. 4.50 1 ком. 30 рифи ⁵/₄ ф. 5.50
Вуненог лодна двоструко шир., за једно цело женско одело у свима бојама 10 метери фор. 4.—	**Кинг-тканине** боље од кончаног платна 1 ком. ⁵/₄ широко, 30 рифи фор. 6 —
Вуненог беша (Beige) двоструко широког, као нешто најтрајније за цело одело 10 метери фор. 6.50	**Шифона** 1 ком. 30 рифи, прима ф. 5.50 најбољи квалитет ф. 6.50
Индијског фула полувуна двоструко широко за цело одело 10 метери фор. 5.—	**Канафаса** 1 ком. 30 р. љубичастог ф. 4.80 1 ком. 30 рифи црвеног ф. 5.20 **Гари-канафаса** 1 ком. 30 рифи љубичастог и црвеног фор. 6.—
ФРАНЦУС. ВУНЕНОГ АТЛАСА у свима једнаким бојама као и у пругама и карираног, најновије, двоструко широко 10 метери фор. 6.50	**Оксфорда** за прање, добар квалитет 1 комад 30 рифи фор. 4.50
Црног терна саски фабрикат, двоструко широк, за једно цело одело 10 метери фор. 4.50	**Енглеског оксфорда** најбоље за препоруку 1 комад 30 рифи фор. 6.50
Терно велура двоструко широк, чиста вуна у помодним бојама. Једно одело 10 метери фор. 7.	**ЈЕДНА ГАРНИТУРА ОД РИПСА** састоји се из 2 кревета и једног стоног чаршава са свиленим ројтама фор. 4.50
Карираних штофова за хаљине 60 см. широко, најновије мустре 10 метери фор. 2.50	**ЈЕДНА ГАРНИТУРА ОД ЈУТЕ** два кревета и један стони чаршав са ројтама фор. 3.50
Вуненог рипса у свима бојама, 60 см. широко 10 метери фор. 3.80	**Завесе од јуте** турска мустра један пар завеса фор. 2.30
Драјдрата најбоља каквоћа, 60 см. широко 10 метери фор. 2 80	**ОСТАТАКА ОД ХОЛАНДСКИХ ЋИЛИМОВА** од 10—12 метери дугачких један остатак фор. 3 60
Жакар-штофа 60 см. широког, најновије мустре 10 метери фор. 3.80	**Једна летња марама** за огртање ¹/₄ дугачка фор. 1.20
Француског воала 10 метери, елегантна хаљина за сокак, за прање фор. 3.—	**1 коњски покровац** најбољи фабрикат 190 см. дугачак, 130 см. широк фор. 1.50
Космаоског кретона 10 метери, за прање, једне целе хаљине фор. 2.50	**Мушких кошуља** свој фабрикат, белих или шарених 1 ком. Ia ф. 1.80 II. ф. 1.20
Женских кошуља од јаког кончаног платна са крезлана 6 комада фор. 3.25	**Женских кошуља** од шифона и платна са финим везом 3 ком. фор. 2.50

Фабрично сложиште чојаног еспапа

Бринске чоје један остатак 3·10 метера за једне мушке хаљине фор. 3.75	**БРИНСКИХ ПОМОДНИХ ШТОФОВА** остатак 3·10 метера дугачак за једне мушке хаљине ф. 5.50
!! УЗ ПРИЛИКУ !! ОСТАТАКА БРИН. ШТОФОВА један остатак за мушке хаљине 3·10 метера дугачак ф. 4 50	**ШТОФОВА ЗА ГОРЊЕ КАПУТЕ** најфинија каквоћа за један горњи капут фор. 8.—

Мустре се шаљу бадава и наплаћеном поштом; што се коме не допада, прима се натраг без поговора. 16—20

НАЈБОЉЕ СРЕДСТВО

ЗА

ФАРБАЊЕ КОСЕ.

Моју чувену и припознату **оригиналску** фарбу, за фарбање **седих коса**, како црну тако и браун, препоручујем штованој публици као најбоље средство до данас пронађено против **седих коса.**

Иста је фарба здраво корисна за косу, од ње коса расти, добија леп сјај и постане чиста. Тако исто је добра за **бркове и браду.**

Може се најмање добити за 1 фор. поред употребе, и шаљем од Земуна поштанском упутницом (per Nachnahme.)

У Београду, 1888.

ЈАНАЋ Д. САКИЛАРИДЕС.

6—6

Власник и издавалац Милица Тонић рођ. Милетић — Одговорни уредник Јаша Тонић — Српска штампарија дра Светозара Милетића.